

Liikenne- ja viestintävaliokunta

**Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto sekä ehdotukset vuosia 2028-2034 koske-
vaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi; E-kirje**

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto sekä ehdotukset vuosia 2028—2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi; E-kirje (E 73/2025 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- EU-erityisasiantuntija Eeva Kaunistmaa, valtioneuvoston kanslia
- erityisasiantuntija Eemeli Heikkilä, puolustusministeriö
- erityisasiantuntija Lotta Sjöblom, puolustusministeriö
- neuvotteleva virkamies Miika Grönholm, valtiovarainministeriö
- budjettineuvos Vesa Kulmala, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Emma-Leena Kemppainen, liikenne- ja viestintäministeriö
- kansainvälisten asioiden johtaja Silja Pasanen, liikenne- ja viestintäministeriö
- liikenneneuvos Marjukka Vihavainen-Pitkänen, liikenne- ja viestintäministeriö
- majuri Sami Kanerva, Pääesikunta
- kansainvälisten ja EU-asioiden johtaja Mervi Kaikkonen, Liikenne- ja viestintävirasto

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Komissio antoi 16.7.2025 ehdotukset EU:n seuraavaksi rahoituskehykseksi vuosille 2028—2034.

Komission ehdotus sisältää kattavan tiedonannon ”Dynaaminen EU:n talousarvio tulevaisuuden tarpeisiin – Monivuotinen rahoituskehys 2028—2034” sekä ehdotuksen rahoituskehysasetukseksi, ehdotuksen toimielinten väliseksi sopimukseksi, ehdotuksen omia varoja koskevaksi päätökseksi, kansallisen ja aluetason kumppanuusrahastoa koskevan asetusehdotuksen (jatkossa NRP-

Valiokunnan lausunto LiVL 15/2025 vp

suunnitelma), kilpailukykyrahastoa koskevan asetusehdotuksen, Verkkojen Eurooppa -asetusehdotuksen, Globaali Eurooppa -asetusehdotuksen, asetusehdotuksen EU-rahoituksen tuloksellisuuden seurannasta ja horisontaalisista periaatteista ja joukon muita sektorikohtaisia ehdotuksia.

Komission ehdotus perustuu unionin poliittisiin painopistealueisiin eli kilpailukykyyn, turvallisuuteen, vähähiilistämiseen, kestäväan kehitykseen ja taloudelliseen, sosiaaliseen ja alueelliseen yhteenkuuluvuuteen.

Komission rahoituskehystiedonannon mukaan Euroopan on nyt tehtävä asioita toisin eikä rahoituskehys ole poikkeus tästä. Epävarmassa ja epävakaaassa maailmassa EU:n rahoituskehysten tulee komission mukaan rakenteeltaan sopeutua odottamattomiin tilanteisiin. Komissio tavoittelee ehdotuksellaan myös aiempaa yksinkertaisempaa, läpinäkyvämpää ja johdonmukaisempaa talousarviota. Lisäksi tavoitellaan selvästi nykyistä joustavampaa kehystä, jonka avulla pystyttäisiin paremmin vastaamaan unionin muuttuviin tarpeisiin. Komission mukaan uusi kehys myös vahvistaa Euroopan sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja arvoihin, ja ehdotukset linkittyvätkin vahvasti oikeusvaltioperiaatteen noudattamiseen.

Komissio ehdottaa rahoituskehysten merkittävää rakenteellista yksinkertaistamista ja uudistamista. Ehdotus vuosien 2028—2034 monivuotiseksi rahoituskehykseksi jakautuisi nykyisen seitsemän sijaan neljään pääotsakkeeseen, joista kolme vastaisi talousarviosta tuettavia unionin tärkeimpiä toiminta-aloja ja joissa keskitytään yhteisten poliittisten painopisteiden toteuttamiseen. Neljäs otsake kattaisi EU:n hallintomenot.

Valtioneuvoston kanta

Yleistä

Komission esittämät rahoituskehys ehdotuksen yleiset painopisteet ovat kannatettavia ja yhden-suuntaisia Suomen EU-avaintavoitteiden kanssa. Suomi korostaa rahoituksen kohdentamista nykyistä vahvemmin keskeisiin poliittisiin prioriteetteihin, kuten puolustuksen ja kilpailukykyyn vahvistamiseen.

Suomi kannattaa komission ehdotusta rahoituskehysten otsakkeiden ja rahoitusohjelmien määrän vähentämisestä yhdistämällä politiikkasektoreita ja ohjelmia laajemmiksi kokonaisuuksiksi, jotta pystyttäisiin paremmin vastaamaan muuttuviin tilanteisiin ja saavuttamaan synergiaetuja.

Kokonaistaso

Komission ehdottama kokonaistaso on liian korkea. Hallitusohjelman mukaisesti Suomi katsoo, että EU-budjetin taso tulee säilyttää kohtuullisena välttämällä Suomen nettomaksuosuuden kasvua. Suomi pitää tärkeänä, että tulevaa rahoituskehystä tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena.

Suomen nettomaksuasemaan vaikuttaa eniten rahoituskehysten kokonaistaso.

Suomi pitää välttämättömänä EU-rahoituksen painopisteiden priorisointia ja korostaa Suomen tavoitteiden arviointia kokonaisvaltaisesti ja strategisesti. On välttämätöntä löytää taso, joka ei kas-

Valiokunnan lausunto LiVL 15/2025 vp

vattaisi maksutaakkaamme kohtuuttomasti mutta mahdollistaisi keskeiset painotukset, kuten puolustuksen ja kilpailukyyn vahvistamisen, ja turvaisi merkittävimpiä saantojamme, kuten maatalouden rahoituksen.

Erityistä huomiota tulisi kiinnittää Suomen ainutlaatuihin asemaan itäisenä ulkorajavaltiona ja samalla EU-budjetin nettomaksajana.

Niin kutsuttu Catalyst Europe -väline

Suomi vastustaa esitettyjä, edellä mainittuja, yhteisvelkaan perustuvia uusia lainarahoitteisia investointivälineitä, eli kriisivälinettä ja Catalyst Europe -välinettä.

EU-rahoituksen ehdollisuus ja tulosperusteisuus

Suomi tukee komission esittämiä toimia oikeusvaltio- ja perusoikeusehdollisuuden vahvistamiseksi.

Suomi korostaa maakohtaisten suositusten ei-sitovaa luonnetta osana NRP-suunnitelmien laadintaa.

Suomi korostaa unionin ja jäsenvaltioiden välistä mahdollisimman selkeää toimivaltajakoa. Komission tavoin Suomi korostaa kunkin jäsenvaltion perustuslaillisten erityispiirteiden kunnioittamista rahoituskehyksen yhteydessä. Suomi kiinnittää tähän erityistä huomiota ja edellyttää tähän liittyvien yksityiskohtien selvittämistä neuvottelujen kuluessa.

Kunkin jäsenvaltion on jatkossakin kannettava vastuu omasta julkisesta taloudestaan.

Suomi suhtautuu avoimesti tulosperusteisuuden vahvistamiseen rahoituksen vaikuttavuuden parantamiseksi. Suomi katsoo, että etenkin jäsenvaltioille suoraan kohdistuvan rahoituksen tulosperusteisuus vahvistaisi EU-rahoituksen vaikuttavuutta sekä tehostaisi EU-varojen toimeenpanoa.

Suomelle on keskeistä, että tulevaan rahoituskehykseen ja siihen kytkeytyvään muuhunkin EU-rahoitukseen sovelletaan mahdollisimman vahvaa ja vähintäänkin nykyistä vastaavaa ehdollisuutta, kuten oikeusvaltioperiaatteen noudattamiseen kytkeytyvä ehdollisuus.

Tulosperusteisuuden osalta erityistä huomiota tulisi kiinnittää tavoitteiden mitattavuuteen ja prosessien läpinäkyvyyteen.

Suomen läpileikkaavana tavoitteena on, että EU-rahoituksen toimeenpanosta ja valvonnasta johtuvaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia tulisi vähentää. Samalla Suomi korostaa unionin taloudellisten etujen tehokasta suojaamista EU-varojen käytön oikeasuhtaista valvontaa. Lisäksi korruption torjuntaan tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Suomi katsoo, että rahoituskehyksellä tulisi jatkossakin tukea EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamista komission esityksen mukaisesti.

Valiokunnan lausunto LiVL 15/2025 vp

Suomi tukee komission rahoituskehusehdotuksen lähtökohtaa edistää sukupuolten tasa-arvoa.

Joustavuus

Suomi tukee kehyksen rakenteen yksinkertaistamista ja rahoitusohjelmien määrän vähentämistä yhdistämällä politiikkasektoreita ja ohjelmia laajemmiksi kokonaisuuksiksi.

Suomi korostaa, että yksinkertaistamisen tulee ulottua myös toimeenpanoon hallinnollista taakkaa välttämällä. Suomi korostaa, että muuttuvassa toimintaympäristössä rahoituskehyksen joustavuutta tulisi lisätä, jotta kehyskauden aikana kyettäisiin oikea-aikaisesti ja tehokkaasti vastamaan mahdollisiin kriiseihin ja muihin ennakoimattomiin tarpeisiin, mukaan lukien mahdollisten uusien painopisteiden rahoittaminen.

Suomi pitää myönteisenä komission esittämää joustavuuden lisäämistä rahoituskehyksen sisällä. Niin ikään rahoituskehyksen ulkopuolisten erityisrahoitusvälineiden määrän vähentäminen ja käytön yksinkertaistaminen olisi Suomen tavoitteiden mukaista.

Suomi kuitenkin korostaa, että em. toimet tulisi toteuttaa siten, että löydetään riittävä tasapaino yhtäältä joustavuuden ja toisaalta ennakoitavuuden ja kurinalaisen budjetoinnin periaatteen välillä.

Puolustus

Suomi tukee komission ehdotusta kasvattaa huomattavasti puolustusta tukevan rahoituksen määrää tulevassa rahoituskehysessä.

Suomi on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille Euroopan kokonaisturvallisuuden vahvistamiseksi.

Suomi pitää välttämättömänä Euroopan puolustuskyvyn nopeaa vahvistamista erityisesti Venäjän muodostamaan pitkäaikaiseen uhkaan vastaamiseksi.

Suomi tukee puolustusrahoitusratkaisuja, joilla tosiasiallisesti vahvistettaisiin Euroopan puolustusta. Suomen tavoitteena on, että tukea suunnataan nimenomaisesti itäisen etulinjan maille.

Ukrainan tuki

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi sitoutuu voimakkaasti tukemaan Ukrainaa ja sen jälleenrakentamista ja on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille Ukrainan tukemiseksi.

Komission esittämä rahoituksen määrä ja malli, jossa Ukrainalle kohdennettava tuki kanavoitaisiin Globaali Eurooppa -välineen kautta, mutta rahoitus sijoitettaisiin kehyksen ulkopuoliseen erillisvaraukseen, vaikuttaa tarkoituksenmukaiselta.

Suomi tukee Euroopan rauhanrahaston koon kasvattamista ja korostaa sen merkitystä Ukrainan sotilaallisen tuen vahvistamisessa sekä sen roolia jäsenvaltioiden välisen taakanjaon tasapainotajana.

Valiokunnan lausunto LiVL 15/2025 vp

Euroopan taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden, maatalouden ja maaseudun, kalatalouden ja merielinkeinojen vaurauden ja turvallisuuden rahasto

Eri rahastoista laadittava yksi kansallinen suunnitelma voi edistää synergiaetujen saavuttamista eri politiikkatoimien kesken. Kansalliseen suunnitelmaan liittyvien lukuisien yksityiskohtien tarkoituksenmukaisuutta ja vaikutuksia tulee selvittää ja arvioida tarkemmin viimeistään varsinaisten säädösehdotusten käsittelyn yhteydessä.

Suomen keskeinen neuvottelutavoite on, että NRP-ohjelman sisällä riittävä joustavuus rahoituksen toimeenpanossa varmistettaisiin.

Suomi korostaa vakiintuneesti kansallisen osarahoituksen merkitystä EU-toimissa.

Suomi korostaa, että maataloutta on voitava harjoittaa kannattavalla tavalla unionin kaikissa jäsenvaltioissa. Suomi tavoittelee yhteisen maatalouspolitiikan osalta mahdollisimman korkeaa saantoa, sillä luonnonolosuhteet ovat Suomessa epäedulliset verrattuna muihin jäsenvaltioihin.

Suomen ensiarvion mukaan komission esittämä maatalouden nk. korvamerkitty rahoitus vaikuttaa riittämättömältä.

Jatkossa maaseudun kehittämistä edistäviin toimiin tulisi hyödyntää laaja-alaisesti rahoitusta, esimerkiksi hyödyntämällä myös kilpailukykyrahastoa ja Horisontti Eurooppa -ohjelmaa.

Suomen tavoitteiden mukaisesti komission ehdotuksessa korostuu ruoantuotannon turvaaminen myös huoltovarmuuden näkökulmasta.

Suomi tukee komission tavoitetta, että tukia kohdennettaisiin nykyistä vahvemmin aktiivisille tuottajille.

Suomi pitää tärkeänä edistää perheviljelmäpohjaista maataloutta osana tulevaa yhteistä maatalouspolitiikkaa.

Ennallistamistoimiin liittyen Suomi korostaa mahdollisuutta hyödyntää laaja-alaisesti eri välineitä ennallistamistoimien rahoitukseen.

Komission esittämä koheesiorahoituksen määrän vähentäminen olisi Suomen ennakkoarvioitavien tavoitteiden mukaista, sillä alueellisen koheesion edetessä tarve EU:n yhteiselle koheesiorahoitukselle vähenee.

Suomi pitää keskeisenä, että rahoituskehyksessä huomioidaan Suomen itäisten ulkoraja-alueiden erityistilanne johtuen muuttuneesta turvallisuusympäristöstä ja sen välillisesti aiheuttamista sosioekonomisista haasteista.

Suomelle on keskeistä varmistaa, että komission ehdotuksessaan Suomelle esittämä rahoitusosuus sisäasioiden rahastoihin turvataan ja että sen toimeenpano olisi joustavaa ja raja-alueiden elinvoimaa tukevaa.

Valiokunnan lausunto LiVL 15/2025 vp

NPR-rahastoon sisältyvän rahoituksen osalta olisi tarpeen selvittää, mitä rahoituksen joustavalla käytöllä ja rahoituksen käytöllä eri asetusehdotuksissa asetettuihin tavoitteisiin tarkoitetaan. Kokonaisturvallisuuden näkökulmasta Suomelle on keskeistä korostaa kaksikäyttö- ja puolustusulottuvuutta sekä alueiden elinvoimaa osana tulevan koheesiopolitiikan toimia.

Suomi korostaa jäsenvaltioiden ja unionin välistä toimivallan jakoa EU:n koheesiopolitiikan uudistamisessa eikä siten pidä perusteltuna asumispolitiikkaan tai kansalliseen sosiaaliturvaan liittyvien kysymysten kytkemistä siihen.

Suomi katsoo, että Suomen liittymissopimukseen perustuva, vakavista ja pysyvistä haitoista kärsivien pohjoisten harvaan asuttujen alueiden NSPA-erityisrahoitus tulisi turvata myös jatkossa.

Suomi katsoo, että muuttoliikkeen EU-rahoitusta painotettaisiin erityisesti rajaturvallisuuden vahvistamiseen, lisäksi muuttoliikkeen sisäiseen hallintaan sekä ulkoisen ulottuvuuden tarpeisiin, erityisesti palautusten tehostamiseen sekä innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseen.

Suomi pitää tarkoituksenmukaisena, että tulevilla rahoituskehyskaudella muuttoliikkeen hallinnan rahoitusta olisi mahdollista hyödyntää monimuotoisesti rajaturvallisuusinvestointeihin.

Suomi tukee komission ehdotusta vahvistaa maaulkorajojen pituuden merkitystä varojenjakokriteerinä.

Eurooppalainen kilpailukykyrahasto sisältäen puolustustutkimuksen erityisohjelman ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelma

Suomi tukee komission ehdotusta kasvattaa kilpailukykyrahoitusta merkittävästi.

Suomi pitää oikeana lähtökohtana komission ehdotusta kilpailukykyä tukevien ohjelmien yhdistämiseksi yhdeksi laajaksi kokonaisuudeksi. Suomi pitää myös tarkoituksenmukaisena, että kilpailukykyyn vahvistamiseksi voitaisiin tarjota monimuotoista tukea, kuten avustuksia ja lainoja sekä niin kutsuttua sekamuotoista rahoitusta hankkeiden eri vaiheissa.

Suomi korostaa erityisesti rahoitustakausten merkitystä riittävän yksityisen rahoituksen vipuvaiikutuksen aikaansaamiseksi.

Suomi katsoo, että puolustus- ja kaksikäyttötarkoituksiin kohdennettavan rahoituksen merkitystä tulisi painottaa laajasti kilpailukykyrahoituksessa. Suomi tukee komission tavoitetta yksinkertaistaa menettelyjä etenkin pk-yritysten rahoituksen saatavuuden näkökulmasta.

Suomi katsoo, että komission esitys tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoituksen määrän kasvattamiseksi on kannatettava.

Suomelle on ensisijaista, että tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoituksen säilyminen avoimeen kilpailuun ja korkeaan laatuun perustuvana EU-rahoituksena turvataan.

Valiokunnan lausunto LiVL 15/2025 vp

Horisontti Eurooppa -puiteohjelman ohella avoimen kilpailun ja hankkeiden korkean laadun tulisi olla lähtökohtana myös kilpailukykyrahaston rahoitukselle.

Suomi tukee komission ehdotuksen lähtökohtaa tukea kilpailukyvyn kannalta keskeisiä hankkeita tarvittaessa perustutkimuksesta aina markkinoille pääsyyn saakka. Suomi kiinnittää huomiota lukuisiin yksityiskohtiin, joita tulee selvittää neuvottelujen kuluessa.

Suomi pitää muun muassa tekoälyratkaisuja, suurteho- ja kvanttilaskentaa, siruteknologiaa sekä 6G-teknologiaa keskeisinä murrosteknologioina, joita tulisi tukea tulevassa rahoituksessa. Tähän kytkeytyen EU-rahoituksen kohdentamisessa tulisi huomioida myös EU:n digitaalisen infrastruktuurin kehittämiseen ja kyberturvallisuuteen liittyviä tarpeita. EU:n rahoituksella tulisi myös vahvistaa ja edelleen kehittää EU:n globaalia johtajuutta kierto- ja biotaloudessa sekä biopohjaisissa ratkaisuissa.

Suomi korostaa ruokaan, luonnonvaroihin, ilmastoon ja ympäristöasioihin liittyvän tutkimuksen merkitystä osana kilpailukyvyn ja kestävä bio- ja kiertotalouden edistämistä EU:ssa. Suomi pitää perusteltuna rahoituksen lisäämistä puhtaaseen siirtymään EU:n kilpailukyvyn ja omavaraisuuden vahvistamiseksi.

Suomi pitää myös oikeansuuntaisina esityksiä investointien lisäämiseksi etenkin osaajien liikkuvuuteen (Erasmus+) mutta myös koulutukseen, luoviin aloihin, demokratiaan ja eurooppalaisiin arvoihin ja tunnistaa näiden merkityksen kilpailukyvyllä ja kokonaisturvallisuudelle.

Suomi tukee komission ehdotusta kasvattaa puolustuksen (ml. sotilaallinen liikkuvuus), kriisivaurautumisen ja rajaturvallisuuden rahoituksen osuutta tulevassa rahoituskehyksessä.

Suomi pitää tarkoituksenmukaisena puolustustutkimuksen ja -kehittämisen sisällyttämistä osaksi tulevaa kilpailukykyrahoituksen kokonaisuutta. Suomi tukee komission ehdotusta avaruuden ja puolustusasioiden kokoamisesta yhdeksi kokonaisuudeksi. Yksityiskohtaisempi kannanmuodostus edellyttää muun muassa rahoituksen keskinäisen kohdentamisen yksityiskohtaisempaa tarkastelua ja arviointia.

Suomi katsoo, että Euroopan liikenneinfrastruktuurin olisi jatkossa edistettävä entistä tehokkaammin liikenneverkon kaksikäyttöisyyttä edistäen unionin kokonaisturvallisuutta, erityisesti sotilaallista liikkuvuutta. Rahoituksessa tulisi huomioida Suomen saavutettavuuteen ja asemaan EU:n ulkorajavaltiona liittyvät erityishaasteet.

Suomelle on keskeistä, että sotilaallisen liikkuvuuden rahoitusta kohdennettaisiin Euroopan turvallisuuden ja puolustuksen kannalta kriittisimpiin kohteisiin, etenkin itäisen etulinjan maille.

Suomelle on erittäin tärkeää, että tulevalla rahoituksella voitaisiin vastata mahdollisimman laajasti sekä sotilaallisen liikkuvuuden kansallisiin että rajat ylittäviin tarpeisiin yhtenäisellä ja nyt esitettyä korkeammalla EU-rahoitusosuudella. Tämän lisäksi Suomen tavoitteena on, että myös muihin kuin sotilaallisen liikkuvuuden liikennehankkeisiin sovellettaisiin yhtä, yhtenäistä EU-rahoitusosuutta.

Valiokunnan lausunto LiVL 15/2025 vp

Sotilaallisen liikkuvuuden osalta Suomen keskeisin tavoite on, että tulevaa rahoitusta voitaisiin kohdentaa siirtymään yleiseurooppalaiseen raideleveyteen.

Liittyy kilpailukykyrahoitukseen Suomi tunnistaa kansallisten, maansisäisten verkkojen kehittämisen merkityksen Euroopan kilpailukyvyille mutta korostaa rahoituksen markkinaehtoisuutta.

Varautumisen osalta Suomi katsoo, että EU-rahoitusta tulisi olla mahdollista kohdentaa jäsenvaltioiden varautumistoimiin nykyistä laajemmin huomioiden kuitenkin jäsenvaltioiden ensisijainen toimivalta asiassa. Suomi kiinnittää erityistä huomiota EU-rahoituksella saavutettavaan Euroopan laajuiseen lisäarvoon varautumisen osalta, ml. nykyisen rescEU-tyyppisen välineen jatkuvuuden turvaamiseen.

Globaali Eurooppa -väline

Suomi pitää tarkoituksenmukaisena yhtenäistä välinettä unionin globaalille toiminnalle. Rahoituksen keskittäminen yhteen kooltaan suurempaan välineeseen lisäisi joustavuutta, joka on keskeistä nykyisessä muuttuvassa toimintaympäristössä.

Suomi tukee komission tavoitetta vahvistaa Globaali Eurooppa -välineen toimin EU:n sisäisen ja ulkoisen toiminnan yhteyttä ja täten edelleen vahvistaa EU:n kilpailukykyä, taloudellista turvallisuutta ja strategista autonomiaa. Lisäksi tulisi varmistaa, että Globaali Eurooppa -väline tukee myös unionin turvallisuutta ja muuttoliikkeen ulkoista ulottuvuutta koskevia tavoitteita.

Suomi pitää hyvänä, että Globaali Eurooppa -väline mahdollistaa räätälöityjen kumppanuuksien luomisen kolmansien maiden kanssa.

Suomi tukee tavoitetta tarjota riittävää rahoitusta EU:n ehdokas- ja potentiaalisille ehdokasmaille, jotta EU:lla olisi nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa paremmat edellytykset tukea niiden EU-lähentymistä ja sen edellyttämiä uudistuksia.

Suomi tukee laajentumisrahoituksen ehdollisuuden vahvistamista.

Hallinto

Suomi suhtautuu kielteisesti komission ehdotukseen EU:n toimielinten pysyvien virkojen määrän huomattavasta lisäämisestä ja siitä seuraavasta hallintomenojen merkittävästä kasvusta. EU:n toimielinten ja virastojen hallintomenojen taso sekä henkilöstömäärä on pidettävä maltillisena.

RAHOITUSKEHYSEHDOTUKSEN TULOPUOLI

Omat varat

Suomen tavoitteena on, että omien varojen järjestelmän tulee olla yksinkertainen, läpinäkyvä, oikeudenmukainen ja hallinnollisesti kustannustehokas. Sen tulee tarjota riittävät ja vakaat resurssit EU:n toiminnan rahoittamiseksi.

Valiokunnan lausunto LiVL 15/2025 vp

Hallitusohjelman mukaisesti EU:n omien varojen järjestelmän kehittäminen ei saa aiheuttaa suhteellista lisäkustannusta Suomelle.

Suomi korostaa kansallista toimivaltaa verotuskysymyksissä. Suomi suhtautuu erittäin kriittisesti veroluonteisiin uusien omien varojen ehdotuksiin.

Suomi kiinnittää erityistä huomiota EU-maksujen tasoon entistä haastavammissa julkisen talouden tilanteessaan.

Suomi kiinnittää huomiota siihen, että mahdollisilla uusilla omilla varoilla tulisi saavuttaa aitoa EU-tason lisäarvoa sen sijaan, että ratkaisulla käytännössä siirrettäisiin varoja kansallisista budjeteista EU:n budjettiin.

Suomi tarkastelee komission esityksiä uusiksi omiksi varoiksi, ja niiden vaikutuksia Suomen maksuihin selvitetään pikaisesti.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

(1) Valiokunta pitää ehdotettua rahoituskehystä yleisesti ottaen myönteisenä liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan näkökulmasta. Hallinnonalalle relevantteja rahoitusinstrumentteja on kasvatettu, mikä mahdollistaa esimerkiksi investointien lisäämisen tulevaisuuden merkittäviin teknologioihin tai liikennejärjestelmän kehittämiseen. Lisäksi E-kirjeessä kuvatuin tavoin kaksikäyttöisyys sisältyy vahvasti komission ehdotuksen eri osa-alueisiin ja näin esimerkiksi puolustuksen vahvistamiseen liittyvät toimet vahvistavat samalla liikenneinfrastruktuurin kehittämistä.

(2) Valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin tärkeänä, että myös muihin kuin sotilaallisen liikkuvuuden liikennehankkeisiin sovellettaisiin yhtä, yhtenäistä EU-rahoitusosuutta.

Liikenteen ja viestintäinfrastruktuurin rahoitus. (3) Liikenteen rahoitus jakaantuisi MFF-ehdotuksen mukaan nykyisestä poiketen ainakin kolmeen eri instrumenttiin aiemman yhden sijasta ja ne olisivat osittain päällekkäisiä: Rahoitus jakaantuisi Verkkojen Eurooppa -ohjelman (CEF) lisäksi ainakin jäsenvaltiokohtaiseen suunnitelmaan (NRP) ja kilpailukykyrahastoon. CEF-ohjelmasta rahoitettaisiin pääasiallisesti vain jäsenvaltioiden rajat ylittäviä ja yhteisiä hankkeita yleiseurooppalaisella liikenneverkolla (TEN-T). Muut TEN-T-verkolla sijaitsevat kansallisesti merkittävät hankkeet voitaisiin rahoittaa jäsenvaltiokohtaisesta NRP-suunnitelmasta. Liikenne olisi lisäksi mainittu kilpailukykyrahastossa muun muassa jakeluinfrastruktuurin ja digitalisaation osalta.

(4) Valiokunta kiinnittää tyytyväisyydellä huomiota siihen, että Suomen ennakko vaikuttaminen on tuottanut tulosta. Esityksen mukaan liikenteen rahoitus nousee merkittävästi ja pitää sisällään Suomelle tärkeät kohteet mukaan lukien kaksikäyttöisyys ehdotuksen eri osa-alueissa. Digitalisaation entistä vahvempi painottaminen näkyy rahoituksen kasvuna nykyiseen rahoituskauten

Valiokunnan lausunto LiVL 15/2025 vp

verrattuna. Kilpailukykyrahasto sisältää merkittäviä investointeja tulevaisuuden kannalta keskeisiin murrosteknologioihin.

(5) Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kaksikäyttöisyys edellyttää hyväkuntoista perusinfrastruktuuria ja näin esimerkiksi raiteiden kunnosta on pidettävä huolta. Kaksikäyttöisyys edellyttää myös rajat ylittäviä projekteja.

Kokonaistaso

(6) Valtioneuvoston tavoin valiokunta pitää esityksen kokonaistasoa liian korkeana. Neuvotteiluissa tulee pyrkiä välttämään Suomen nettomaksuosuuden kasvua.

Euroopan taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden, maatalouden ja maaseudun, kalatalouden ja merielinkeinojen vaurauden ja turvallisuuden rahasto

(7) Kansallisen ja aluetason kumppanuusrahasto (NRP) käsittää taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen koheesion, maatalouden, maaseudun ja merialueiden hyvinvoinnin ja turvallisuuden. Valiokunta pitää hyvänä, että jäsenvaltiokohtaiseen rahoitukseen sisältyisi uutena painopisteenä puolustus ja lisäksi siitä rahoitettaisiin kansallisia (jäsenvaltion sisäisiä) liikennehankkeita.

(8) Saadun selvityksen mukaan rahoituksen kohdentumisesta liikenteeseen ei vielä ole selkeää näkymää. Rahoitus kohdentuisi oletettavasti TEN-T-verkon toimeenpanoon kansallisten hankkeiden osalta sekä investointeihin vihreään ja digitaaliseen liikenteeseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että rahoitusta voitaisiin kohdentaa myös TEN-T-verkon ulkopuolelle, kuten kaupunkiliikenteeseen ja alueelliseen liikenteeseen.

(9) Valiokunta pitää hyvänä, että Suomi korostaa maakohtaisten suositusten ei-sitovaa luonnetta osana NRP-suunnitelmia. Valiokunta kiinnittääkin huomiota TEN-T-verkkoinstrumentin kannaan suunnitteluun. Tilanteiden muuttuessa verkkoa ei ole mahdollista muuttaa joustavasti vastaamaan uusia tarpeita ja haasteita. Tämän vuoksi jatkoneuvotteluissa tulee pyrkiä siihen, että NPR-suunnitelmaan voidaan sisällyttää TEN-T-verkon ulkopuolista kaksikäytölle tärkeää liikenneinfrastruktuuria. Suomessa tämä koskee pohjoisten tarpeiden lisäksi varsinkin Itä-Suomea ja poikittaisliikennettä.

(10) Valtioneuvoston tavoin valiokunta pitää tärkeänä, että NRP-rahastoon sisältyvän rahoituksen osalta selvitetään jatkoneuvotteluissa, mitä rahoituksen joustavalla käytöllä ja rahoituksen käytöllä eri asetusehdotuksissa asetettuihin tavoitteisiin tarkoitetaan. Valiokunta korostaa, että kokonaisturvallisuuden näkökulmasta Suomelle on keskeistä korostaa kaksikäyttö- ja puolustusulottuvuutta sekä alueiden elinvoimaa osana tulevan koheesiopolitiikan toimia.

Eurooppalainen kilpailukykyrahasto sisältäen puolustustutkimuksen erityisohjelman ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelma

(11) Komissio ehdottaa uutta laajaa kilpailukykyrahastoa, jolla rahoitettaisiin useiden nykykehityksen ohjelmien toimia (esim. Horisontti, InvestEU, Digitaalinen Eurooppa, CEF-digirahoitus, Euroopan puolustusrahasto, tuleva Euroopan puolustusteollisuusohjelma EDIP, Euroopan ava-

Valiokunnan lausunto LiVL 15/2025 vp

ruusohjelma, LIFE-ohjelma, EU4Health-ohjelma). Valiokunta pitää hyvänä, että rahaston neljästä politiikkaikkunasta kolme liittyy liikenteeseen ja viestintään. Nämä ovat puhdas siirtymä ja teollisuuden hiilestä irtaantuminen, digitaalinen johtoasema ja resilienssi sekä puolustusteollisuus ja avaruus. On hyvä, että Euroopan kilpailukykyrahastosta tuetaan puolustus-, turvallisuus- ja avaruusinvestointeja, mukaan lukien kyberturvallisuus.

Verkkojen Eurooppa -väline. (12) Liikenteen osalta CEF-ohjelman eli Verkkojen Eurooppa -välineen painotus on jäsenvaltioiden rajat ylittävissä hankkeissa, satamissa sekä sotilaallisen liikkuvuuden hankkeissa sotilaallisen liikkuvuuden käytävillä. Lisäksi rahoitusta voidaan kohdentaa myös toimenpiteille, jotka tähtäävät muun muassa älykkään, resilientin, hiilettömän ja kestävän TEN-T-verkon kehittämiseen.

(13) Valiokunta toteaa tyytyväisyydellä, että liikennejärjestelmän kehittämiseksi tärkeä Verkkojen Eurooppa -väline saisi komission ehdotuksen mukaan merkittäviä lisäpanostuksia. Liikenteen osalta painotus olisi rajat ylittävissä hankkeissa TEN-T-verkon ydin- ja laajennetun ydinverkon loppuun saattamiseksi sekä sotilaallisen liikkuvuuden kaksikäyttöhankeissa, prioriteettihankkeissa eli hotspoteissa ja sotilaallisen liikkuvuuden käytävissä. Valiokunta pitää painotuksia perusteltuina.

(14) Euroopan liikenneinfrastruktuurin on jatkossa edistettävä entistä tehokkaammin liikenneverkon kaksikäyttöisyyttä huomioiden unionin kokonaisturvallisuus. Valiokunta korostaa, että rahoituksessa tulee huomioida Suomen saavutettavuuteen ja asemaan EU:n ulkorajavaltiona liittyvät erityishaasteet. Sotilaallisen liikkuvuuden lisäpanostukset voivat merkittävästi tukea liikenneinfrastruktuurin kehittämistä. Kehityksessä tulee huomioida koko liikennejärjestelmä ja myös rajat ylittävien palveluiden rooli. Tämä tukisi entistä paremmin myös liikennejärjestelmän varautumisen tarpeita.

(15) Saadun selvityksen mukaan Suomen haasteena niin sanotun yleisen liikennerahoituksen osalta on sijainti unionin itä laidalla, jossa rajat ylittäviä yhteyksiä on vähän. Valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemukseen siitä, että tulevalle rahoitukselle tulisi voida vastata mahdollisimman laajasti sekä sotilaallisen liikkuvuuden kansallisiin että rajat ylittäviin tarpeisiin yhtenäisellä ja esitettyä korkeammalla EU-rahoitusosuudella. Valiokunta toteaa, että rajat ylittävien hankkeiden osalta on syytä selvittää mahdollisuutta rakentaa ja rahoittaa EU:n rahoituskehyksien puitteissa uusia kiinteitä yhteyksiä toisiin EU-jäsenvaltioihin. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että myös arktisen alueen strateginen merkitys on kasvanut, mikä edellyttää kestävästä kaksikäyttöistä liikenneinfrastruktuuria.

Murrosteknologiat. (16) Valiokunta pitää hyvänä, että kilpailukykyrahaston tuella voitaisiin edistää investointeja tulevaisuuden kannalta keskeisiin murrosteknologioihin, kuten avaruusteknologiaan, tekoälyyn ja kvanttitekologiaan. Rahasto pyrkisi kokoamaan yhteen EU:n tason investointikapasiteettia (kansallinen, EU, yksityinen), jotta strategisten teknologioiden skaalaamista, valmistusta ja käyttöönottoa voitaisiin nopeuttaa. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että globaalissa vertailussa ja nykyinen kilpailuasetelma huomioon ottaen avainteknologioihin, kuten tekoäly, kvanttitekologia ja 6G-verkot, tehtävät eurooppalaiset panostukset eivät ole erityisen mittavia.

Valiokunnan lausunto LiVL 15/2025 vp

Kyberturvallisuus. (17) Kyberturvallisuus on keskeinen osa unionin ja Suomen kokonaisturvallisuutta, ja kyberturvallisuuden merkitys on korostunut entisestään nykyisessä turvallisuusympäristössä. Kyberturvallisuuden uhkataso on pysyvästi muuttunut, ja tähän vastaaminen edellyttää uusia ja tehokkaampia toimia sekä yhteistyötä koko Euroopassa. Valiokunta pitää tärkeänä, että kyberturvallisuutta vahvistetaan laajasti koko Euroopan unionin tasolla. Valiokunta pitää hyvänä, että Euroopan kilpailukykyrahastosta tuettaisiin myös kyberturvallisuutta nykyistä paremmalla tasolla, mikä on tärkeää turvallisuuteen tehtävien investointien näkökulmasta. On tärkeää, että Liikenne- ja viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskuksessa toimiva Kansallinen kyberturvallisuuden koordinaatiokeskus saa jatkossakin riittävästi rahoitusta.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Liikenne- ja viestintävaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 9.10.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jouni Ovaska kesk
varapuheenjohtaja Timo Furuholm vas
jäsen Pekka Aittakumpu ps
jäsen Marko Asell sd
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Atte Harjanne vihr
jäsen Petri Huru ps
jäsen Aleksi Jäntti kok
jäsen Marko Kilpi kok
jäsen Mauri Kontu kesk
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Mats Löfström r
jäsen Jani Mäkelä ps
jäsen Martin Paasi kok
jäsen Pinja Perholehto sd
varajäsen Jaana Strandman ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker

Valiokunnan lausunto LiVL 15/2025 vp
Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

Euroopan unionin jäsenenä Suomen on oltava aktiivisesti mukana ratkaisemassa aikamme suurimpia globaaleja haasteita ja rakentamassa kestäväää tulevaisuutta.

Euroopassa vallitsee merkittävä investointivaje. Mario Draghin raportin mukaan EU:n on lisättävä investointejaan noin 800 miljardilla eurolla vuosittain pysyäkseen kilpailukykyisenä suhteessa Yhdysvaltoihin ja Kiinaan. Ilman uskottavaa rahoitusta EU:n kyky vastata vallitseviin haasteisiin on hyvin rajallinen.

Unionin on panostettava vahvemmin esimerkiksi liikenteen ja digitaalisen infrastruktuurin kehittämiseen — erityisesti rajat ylittävään raideliikenteeseen, älyliikenteeseen ja tietoliikenneyhteyksiin. Tämä tukee vihreää siirtymää, alueellista saavutettavuutta ja Euroopan kilpailukykyä. Myös kyberturvallisuudesta huolehtiminen korostuu vallitsevassa turvallisuusympäristössä.

Itä-Suomen kaltaisten rajaseutujen tukeminen on turvattava, sillä yhteistyön jäädytys Venäjän kanssa on jättänyt merkittävän rahoitusvajeen. EU:n on linjattava, miten rajaseutujen kehitystä voidaan jatkossa edistää oikeudenmukaisesti ja kestävästi.

Monivuotisen rahoituskehityksen kokonaistasoa vastustava kanta on ristiriidassa Suomen etujen ja muiden tavoitteiden kanssa. Suomen tulisi myös kyetä nykyistä paremmin priorisoimaan neuvottelutavoitteitaan suhteessa rahoituskehitykseen. Suomen kannalta keskeisiä kysymyksiä ovat reilut ja sujuvat sisämarkkinat, yhteisen puolustuksen ja huoltovarmuuden vahvistaminen, teknologisesti ja teollisesti kilpailukykyinen unioni ja riittävät panostukset fossiilienergiasta irtautumiseen sekä ilmastonmuutoksen hillintä ja luontokadon pysäyttäminen laajemmin.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 9.10.2025

Timo Furuholm vas
Atte Harjanne vihr